

Тема: Аліг'єрі Данте (1265–1321) як ключова постать італійського Середньовіччя і переходу до Відродження. Загальна характеристика його творчості. Сонет 11 («В своїх очах вона несе кохання...»)

Мета: розвиток компетентностей

предметних і комунікативних: знання і розуміння ролі Данте як ключової постаті свого часу, загальних рис його творчості, змісту прочитаного сонета; *уміння* характеризувати особливості структури сонета, висловлювати своє ставлення до прочитаного, коментувати особливості вираження емоційного стану в сонеті;

ключових: уміння аналізувати основні риси авторського стилю художнього тексту; використовувати вербальні та невербальні засоби під час виступу перед аудиторією; уміння безпечно спілкуватися в цифровому середовищі, аналізувати риси авторського стилю в художньому тексті.

Обладнання підручник, зошити, ПК, презентація.

Тип уроку: урок формування нових знань, умінь та навичок.

Зміст уроку

I. Актуалізація та корекція знань

Хвилинка творчості. Презентації власних рубайі. (домашнє завдання).

Бесіда:

- ✓ Чим цікавий як особистість Омар Хаям? Які факти його життя привернули вашу увагу?
- ✓ Що таке рубайі? У чому полягають особливості цього жанру?
- ✓ Визначте тематику віршів Омара Хаяма.
- ✓ Які моральні заповіді Омар Хаям залишив нащадкам?

II. Мотивація навчальної діяльності

Повідомлення теми уроку. Визначення очікуваних результатів відповідно до орієнтирів навчальної програми.

Вступне слово вчителя. Коли до свого завершення підходила доба Середньовіччя, нові ідеї стали проникати в Європу зі Сходу. У нову добу, епоху Відродження, гуманісти в центрі Всесвіту поставлять вже не Бога, а людину. Зрозуміло, що обов'язково повинен був з'явитися митець, який би підсумував середньовічні творчі дослідження душі людини та її місця у Всесвіті і побудував місток до нової доби. Ним став Данте Аліг'єрі. Всі пам'ятають його ім'я, художники найчастіше зображують його в лавровому вінку. Адже Данте Аліг'єрі, справді, титан! Він створив сучасну італійську літературу, показав людству рай і пекло, прославив у віршах одну з найбільш романтичних історій кохання в історії людства. Образ Данте у світовій культурі став втіленням Творця і Вигнанця. Ким же він є – великий громадянин і поет, самотній вигнанець, символ країни? Хто ж він, цей суворий мандрівник, якому так бракувало миру і душевного спокою?

III. Сприйняття і засвоєння матеріалу

Учитель. І. Франко колись написав: «Данте являється найвищим виразом, поетичним вінцем та увічненням того, що називаємо середніми віками... Та рівночасно як людина геніальна, він усім єством належить до новіших часів, хоча думками й поглядами коріниться в минушині». Ці слова – ствердження того, що поет випередив свій час, а це майже завжди означає, що доля його була трагічною. І не випадково, що його ім'я в перекладі з італійської має значення «той, хто дає (дарує)».

Робота з підручником. Знайомство з особистістю поета (с. 98–100).

Робота з медіатекстом. Перегляд і обговорення освітнього сюжету каналу 24 «За що Данте двічі засудили до спалення на вогнищі. Одна історія» (тривалість 4 хвилини).

https://drive.google.com/file/d/1FcXILsW9t-Ms4k4JAQp-9SQN2jRlw7lt/view?usp=drive_link

✓ Розкажіть про стосунки Данте з рідним містом. Чому батьківщина була з ним такою жорстокою і чому він все одно її прославляв у творчості?

✓ Чому Данте віддавав перевагу життю у вигнанні перед особистим благополуччям?

✓ Узагальніть свої враження про поета в сенкані «Данте».

Літературознавчий коментар. Загальна характеристика збірки «Нове життя».

Зміст віршів збірки «Нове життя» автобіографічний. Поет розповідає історію свого кохання до Беатріче. Вражений її чистою вродою, Данте закохався. Віднині всі його помисли були пов'язані з нею. Але, боячись запламувати ім'я дівчини людським поговором, він таїв свої почуття від Беатріче, оскільки волею родини був заручений із Джеммою Донаті. У віці 24 років Беатріче померла – для Данте її смерть була важким ударом. По смерті Беатріче сучасники не бачили поета усміхненим. Він оспівав її у віршах як ідеал краси і високих чеснот. Зовнішності коханої поет не описує, тільки одного разу згадує про «смагдові» очі.

Ні античність, ні раннє Середньовіччя не знали такого поетичного і високого зображення кохання, такого поклоніння жінці. У цей час у Європі формується культ Мадонни. Можливо, саме образ Мадонни вплинув на творчість Данте. Молитовне спілкування з Мадонною облагороджує душу. Так само впливає на людей Беатріче. Новаторство Данте полягає в тому, що він наділив небесною красою земну жінку. Цим він підніс людину до небесних вершин.

Збірка «Нове життя» Данте складається із чотирьох циклів, які представляють чотири етапи почуття: його зародження, болісність нерозділеного кохання, уславлення Беатріче і пам'ять про світлий образ Беатріче. Згідно з традиціями середньовічної поезії Данте оспівує не фізичну вроду, а духовну красу коханої. Коли Беатріче вмирає, поет сумує, але це не стає для нього життєвою драмою, бо вона залишається в його серці. Він оспівує її вже не як свою кохану, а як втрачену для всього світу святу. Ім'я Беатріче означає благословенна. Данте вважав, що Беатріче благословила його на служіння всьому високому, прекрасному та благородному, яке він образно назвав «нове життя».

Збірка сонетів «Нове життя» написана «новим солодким стилем». Ознакою цього стилю є прославлення духовної любові щирою, делікатною, очищеною від розмовних слів мовою;

багата метафоричність, насиченість символами, витонченість, музичність. У віршах, написаних цим стилем, жінка замальовується як Мадонна, райська істота, жінка-ангел.

IV. Формування знань, умінь, навичок, компетенцій

Опрацювання поняття теорії літератури. Визначення сонета як жанру, його побудову учні записують у зошит, формуючи мініконспект.)

Сонет (від італ. sonetto – *звучати*) – ліричний вірш з твердою віршованою формою, яка складається з 14 рядків п'ятистопного або шестистопного ямба, двох чотиривіршів (катренів) з перехресним римуванням та двох тривіршів (терцетів) з різними видами римування.

Написання сонетів вимагає від поетів неабиякої майстерності, оскільки є ряд суворих правил.

Композиція сонета: I катрен – теза; II катрен – антитеза; I терцет – синтез; II терцет – узагальнення. Жодне слово не повинне повторюватися, кожне має глибокий смисл. Рими в сонеті розташовані теж у певній послідовності. Так, в італійському сонеті таке розташування рим: 1-й катрен: А-В-В-А; 2-й катрен: В-А-А-В; 1-ша терцина: С-Д-С; 2-га терцина: D-C-D. Як правило, у сонеті є лише дві пари рим (А-В; С-Д).

Тематика сонетів: кохання, філософські роздуми, пейзажні замальовки з психологічним паралелізмом. Данте вважають одним із творців жанру. Петрарка довів жанр сонета до рівня досконалості.

Допитливим. З часом стали виділяти три різновиди сонета: італійський, французький та англійський. Історія жанру у свій час була викладена в поетичній формі І. Я. Франком.

Іван Франко. «Колись в сонетах Данте і Петрарка...»

Колись в сонетах Данте і Петрарка,
Шекспір і Спенсер красоту співали,
В форму майстерну, мов різьблена чарка,
Свою любов, мов шум-вино, вливали.

Ту чарку німці в меч перекували,
Коли знялась патріотична сварка;
«Панцирний» їх сонет, як капрал, гарка,
Лиш краску крові любить і блиск стали.

Нам, хліборобам, що з мечем почати?
Прийдесь нову зробити перекову:
Патріотичний меч перекувати

На плуг – обліг будущини орати,
На серп, щоб жито жать, життя основу,
На вили – чистить стайню Авгійову.

Робота з текстом. Виразне читання та обговорення 11 сонета. «В своїх очах вона несе кохання».

- Яке враження справив на вас прочитаний сонет?
- Які почуття переживає ліричний герой?
- Чому слово Кохання вживається з великої букви?
- Які риси доби Середньовіччя ви можете визначити в сонеті?
- Що в ньому вже від нової доби?
- Чи відповідає цей сонет правилам італійського сонету?

V. Закріплення вивченого матеріалу, узагальнення та корекція знань

Робота із завданнями робочого аркуша.

1. Розгадування ребусів.
2. Укладання карти знань / кластера «Данте Аліг'єрі».
3. Створення учнями власних ребусів до слова «сонет».

VI. Підбиття підсумків, рефлексія

Трихвилинне есе «Про яке нове життя мріяв Данте?». На основі прочитаного сонета зробіть висновок, яку нову систему цінностей («нове життя») провіщає поет? Запишіть свої висновки (текст есе) в зошити або робочий аркуш.

Працюємо вдома

1. Прочитайте і проаналізуйте за питаннями підручника сонет 11.
2. Підготуйте реферат, повідомлення або презентацію на одну з тем:
 - А Данте Аліг'єрі – ключова постать італійської літератури.
 - Б Образ Беатріче у світовій культурі.